

ÖĖRET MEN ADAYLARININ ÖĞRENME BİÇEMLERİNİN BELİRLENMESİ¹

Doç. Dr. Faruk KARDAŞ²
Dr. Öğr. Üyesi Muhammed Said AKAR³
Mücahit İSMAİLOĞLU⁴

ÖZET

Öğrenme biçemi, öğrencilerin bilgiyi algılama ile ilgili, kalıcı nitelikli tercihleri olarak tanımlanmaktadır. Öğrenme sırasında öğrencilerin gerçekleştirdiği bilişsel bilginin alınması, işlenmesi ve öğrenmeye yönlendirmesi bilişsel bilgi ile sağlanmaktadır. Bilişsel bilgi öğrencilerin neyi, nasıl öğrenebileceklerini kendileri için en uygun öğrenme stratejilerini seçip ona göre ilerlemelidirler. Bu nedenle öğrenme stratejileri hem öğrenmeyi kolaylaştırmakta hem de yeni öğrenilen davranışın kalıcı olmasını sağlamaktadır. Öğrenme biçemi ile ilgili birçok araştırmada, bedensel, işitsel, görsel faktörlerin kullandığı görülmüştür. Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının öğrenme biçemlerini farklı değişkenler açısından belirlemektir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Şimşek (2002) tarafından geliştirilen “öğrenme biçemleri envanteri” kullanılmıştır. Kullanılan envanter bedensel, işitsel ve görsel türde üç öğrenme biçemini ölçmektedir. Her bir öğrenme biçemi ile ilgili 16 madde bulunmaktadır. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışma 2018-2019 öğretim yılının güz döneminde Doęu Anadolu Bölgesi’nde bir üniversitenin eğitim fakültesine bağlı son sınıf öğretmen adaylarından oluşan 307 kişilik (Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 27, Fen Bilgisi Öğretmenliği 28, Matematik Öğretmenliği 32, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi 32 , Resim Öğretmenliği 31, Türkçe Öğretmenliği 31, Okul Öncesi Öğretmenliği 31, Beden Eğitimi Öğretmenliği 30, Sınıf Öğretmenliği 33, Müzik Öğretmenliği 32) grup üzerinde yürütülmüştür. Ölçekten elde edilen verilerin istatistiksel analizi, bağımsız gruplar t testi ve one-way ANOVA kullanılarak yapılmıştır. Araştırma sonucunda cinsiyet açısından bedensel öğrenme biçemi fen bilgisi öğretmen adayları ile sınıf öğretmeni adayları arasında fen bilgisi öğretmen adayları lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Cinsiyet açısından işitsel öğrenme biçemi kadın öğretmen adaylarının istatistiksel olarak lehine anlamlı bir fark olduğunun tespit edilmiştir. Bölüm açısından işitsel öğrenme biçemi müzik öğretmen adayları ile fen bilgisi öğretmen adayları arasında müzik öğretmen adayları lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme Biçemleri, Öğretmen Adayları, Bölüm, Cinsiyet.

¹ 3. Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Kongresinde (18-21 Nisan 2019 Bodrum/MUĞLA) tam metin olarak yayınlanmıştır

² Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-0900-7503, fkardas@erzincan.edu.tr

³ Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, ORCID: 0000-0002-1792-1792, msakar24@hotmail.com

⁴ Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, FBE, ORCID: 0000-0003-4333-1623, mücahit_53_1907@hotmail.com
Araştırma Makalesi/Research Article, Geliş Tarihi/Received:10/05/2021–Kabul Tarihi/Accepted: 03/07/2021

DETERMINATION OF TEACHERS 'LEARNING ACHIEVEMENTS

ABSTRACT

The learning style is defined as the permanent quality preferences of the students regarding the perception of information. During the learning process, cognitive knowledge of students is taken with cognitive knowledge. Cognitive knowledge should select the most appropriate learning strategies for students to learn what they can learn and how to learn. For this reason, learning strategies facilitate learning as well as ensure that the newly learned behavior remains permanent. In many studies about learning style, physical, auditory and visual factors were used. The aim of this study is to determine the learning styles of pre-service teachers in terms of different variables. In the study, 2002 learning style inventory developed by Şimşek (2002) was used as data collection tool. The inventory used measures three learning styles in the form of physical, auditory and visual. There are 16 items related to each learning style. In this study, quantitative research methods were used. The study was carried out on 307 people (Social Sciences Teaching 27, Science Education 28, Mathematics Teaching 32, Computer Education and Instructional Technology Training 32, Painting Teaching 31, Turkish) Teaching 31, Preschool Teacher Education 31, Physical Education Teacher 30, Primary School Teaching 33, Music Teaching 32) in the Eastern Anatolian region in the fall semester of 2018-2019 academic year. Statistical analysis of the data obtained from the scale was performed by using independent groups t test and one-way ANOVA. As a result of the study, statistically significant difference was found in favor of science teacher candidates among the candidates of physical education and science teacher candidates. In terms of gender, it was determined that there was a significant difference in the favorable favor of female teacher candidates. In terms of the department, there is a statistically significant difference in favor of music teacher candidates among the teachers of the music teacher candidates and science teachers.

Keywords: Learning Styles, Teacher Candidates, Department, Gender.

GİRİŞ

Öğretim etkinliklerinin planlanması ile kullanılacak araç ve materyallerin seçiminde öğrencilerin bireysel özelliklerinin dikkate alınması gereğini işaret eden çok sayıda araştırma bulgusu vardır. Araştırmalara göre, öğrenciler kimi ortamlarda sunulan öğrenme etkinliklerine katılmaktan hoşlanırken, kimi etkinliklere katılma konusunda çekimser kalmaktadırlar. Öğrencilerin bireysel özelliklerine duyarlı olan ortamlarda gerçekleşen öğrenme daha kolay, etkili ve kalıcı olmaktadır.

Öğrenci özellikleri ile yöntem, ortam ve materyaller arasında uyum sağlayabilmenin ilk aşaması, öğrenci grubunun özelliklerinin belirlenmesidir. Öğrencilerin bütün özelliklerini belirlemek mümkün ve pratik olmadığı gibi, gerekli de değildir.

Çünkü öğrencilerin bütün özellikleri, öğrenme üzerinde etkili değildir. Buna karşılık araştırmalar yaş, cinsiyet, öğrenmeye hazır bulunuşluk düzeyi ya da sahip olunan ön bilgi düzeyinin, öğrenme üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Öğrenme üzerinde etkili olduğu genel olarak kabul edilen öğrenci özelliklerini üç grupta toplamak olanaklıdır (Heinich, Molenda, Russel ve Smaldino, 1996).

Grupsal özellikler: Öğrenci grubunun yaş, öğrenim düzeyi, meslek, makam, rütbe, kültürel ya da ekonomik düzey gibi tanımlayıcı özellikleridir. Bu özelliklerin yüzeysel bir analizi bile, öğretim yöntem ve materyallerinin seçiminde oldukça yol gösterici olabilir.

Giriş yeterlilikleri: Öğrencilerin, öğretimi yapılacak içeriğe ilişkin ne bildikleri ya da yapabildikleri, onların giriş yeterlilikleridir. Öğrenciler zaten sahip oldukları şeylerin kendilerine sunulması durumunda sıkılabilirler. Sunulanları anlayabilmeleri için gerekli temel yeterliliklere sahip olmadıkları bir öğrenme ortamında, öğrenciler başarısızlık duygusuna kapılabılır. Öğrencilerin giriş yeterliliklerine duyarlı olmayan bir öğretim, hem öğrenci, hem de öğretmen açısından zaman kaybından öte bir anlam ifade etmeyebilir.

Öğrenme biçimleri: Öğrenme biçimleri genel olarak bir öğrencinin, öğrenme çevresini psikolojik olarak nasıl algıladığını, çevresi ile nasıl etkileşimde bulunduğunu ve nasıl tepki verdiğini ortaya koyan bireysel özellikler ve tercihler grubu olarak tanımlanır.

Öğrenme biçimlerinin algısal tercihler ve güçlülükler, bilgi işleme alışkanlıkları, motivasyonel ve psikolojik faktörler gibi değişik boyutları vardır. Algısal tercihler, öğrencilerin öğrenirken kullanmayı tercih ettikleri ortamlar, materyaller ve kullanılan mesajların kodlanma biçimi (codality) ile ilgilidir. Bu tercihlerin bütünü, öğrenme biçimi (learning modality) olarak adlandırılmaktadır (Heinich ve diğerleri, 1996; Friedrich, 1995; Miller, 1993). Öğrenme stilinin temel boyutlarından birisi olarak öğrenme biçiminin, genellikle kabul edilen üç türü vardır. Bunlar bedensel (kinesthetic), işitsel (auditory) ve görsel (visual) biçimlerdir. Herhangi bir öğrenci genellikle bu biçimlerden birisini kullanmaya eğilimlidir. Öğrencinin eğilimli olduğu biçem, genellikle zaman içinde kullanmakta ustalık da kazandığı biçemdir (Wild, 1998).

Bedensel biçemin tanımlanmasında beden, vücut, denge, el becerisi, etkinlik, spor, dans, drama, tiyatro, gösteri, devinim gibi kavramların kritik bir önemi vardır. Bu biçeme sahip bir öğrenci genellikle duygu ve düşüncelerini beden dili ile ifade etmeye, alet kullanmaya, bir şeyleri dinlemek ya da gözlemektense bizzat yapmaya, somut bir şeyler üretmeye özel bir ilgi duyar ve isteklidir. Sınıfta bir ders saati boyunca oturup, öğretmeni dinlemek, bu gruptaki öğrencilere oldukça zor gelir. Bu öğrenciler aktör, sporcu, heykeltıraş, cerrah, teknik eleman olmaya yatkındırlar (Şimşek 2002).

İşitsel biçeme sahip öğrenciler müzik ve sesli uyarıcılara karşı duyarlıdırlar. Konuşmak, tartışmak, dinlemek, anlatmak, ses tonu, dil, melodi, birbirine yakın ama farklı sesler, şiir bu biçeme sahip öğrencilerin önemsedikleri ve tercih ettikleri şeylerdir.

Bu gruba giren öğrencilerin şarkıcı, besteci, hatip, öğretmen, eleştirmen, politikacı olma eğilimleri vardır. İşitsel biçeme sahip öğrenciler konuşmaktan ve konuşulanı dinlemekten hoşlanırlar (Şimşek 2002).

Görsel biçeme sahip öğrenciler okuduklarını ya da duyduklarını zihinlerinde canlandırabilirler. Başlarından geçen olayları görsel olarak ve ayrıntılı şekilde hatırlayabilirler. Resim, çizim, harita, çizgi, renk, yön, plan bu öğrencilerin ilgilerini çeker (Şimşek 2002).

Öğretmenler, kendi işlevlerini sağlıklı şekilde yerine getirebilmek için öğrencilerin öğrenme biçimlerini bilmek ve dikkate almak durumundadırlar.

Sonuç olarak “öğrenme biçimi”, bireyin bilgiyi algılama, işleme ve kullanmada izlediği yoldur. Öğrenme biçiminin farkında olan bir öğrenci kendi öğrenme yollarını tanır ve öğrenmelerini yönlendirebilir. Bu nedenle araştırmanın amacı öğretmen adaylarının öğrenme biçimlerini farklı değişkenler açısından belirlemesi hedeflenmiştir.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Şimşek (2002) tarafından geliştirilen “öğrenme biçimleri envanteri” kullanılmıştır. Kullanılan envanter bedensel, işitsel ve görsel türde üç öğrenme biçimini ölçmektedir.

1.1. Çalışma Grubu

Çalışma 2018-2019 öğretim yılının güz döneminde Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi'nin Eğitim Fakültesine bağlı son sınıf öğretmen adaylarından oluşan 307 kişilik (Sosyal Bilgiler Öğretmenliği 27, Fen Bilgisi Öğretmenliği 28, Matematik Öğretmenliği 32, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi 32, Resim Öğretmenliği 31, Türkçe Öğretmenliği 31, Okul Öncesi Öğretmenliği 31, Beden Eğitimi Öğretmenliği 30, Sınıf Öğretmenliği 33, Müzik Öğretmenliği 32) grup üzerinde yürütülmüştür.

1.2. Veri Toplama Aracı

Kullanılan envanter bedensel, işitsel ve görsel türde üç öğrenme biçimini ölçmektedir. Her bir öğrenme biçimi ile ilgili 16 madde bulunmaktadır. Envanterden elde edilen puanların güvenilirliği iç tutarlılık ölçütü ile ve Cronbach Alpha katsayısı ile hesaplanmıştır. Hesaplanan güvenilirlik katsayıları bedensel biçem alt testi için 0.684; işitsel biçem alt testi için 0.771 ve görsel biçem alt testi için 0.793 olarak bulunmuştur. Envanterin tümüne ilişkin Cronbach Alpha değeri ise 0.844 olarak hesaplanmıştır. Envanterin güvenilirliğine ilişkin bulgular, elde edilen sonuçların yeterli sayılabileceğini göstermektedir.

Ölçekten elde edilen verilerin istatistiksel analizi, cinsiyet açısından gruplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için bağımsız gruplar t testi ve bölüm açısından gruplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (one-way ANOVA), gruplar arasında kimin lehine olduğunu belirlemek için çoklu tarama testlerinden Shefly t testi kullanılarak yapılmıştır.

2. BULGULAR

Tablo 1: Cinsiyete Göre Öğrenci Biçemleri Puanları

Faktör	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	SD	t	p
Bedensel	Kadın	208	57,3221	8,11494	305	,904	0,367
	Erkek	99	56,4242	8,18048			
İşitsel	Kadın	208	57,2981	6,18847	305	2,050	0,041
	Erkek	99	55,7374	6,33678			
Görsel	Kadın	208	59,9471	8,41279	305	1,090	0,276
	Erkek	99	58,8485	7,89906			
Toplam	Kadın	208	174,5673	19,76346	305	1,496	0,136
	Erkek	99	171,0101	18,83467			

Cinsiyet açısından işitsel öğrenme biçemi kadın öğretmen adaylarının istatistiksel olarak lehine anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2: Bölüm Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova)

		Kareler toplamı		Kareler ortalaması	F	P
Toplam	Gruplar arası	6967,459	9	774,162	2,100	,029
	Gruplar içi	109499,335	297	368,685		
	toplam	116466,795	306			
Bedensel	Gruplar arası	1030,390	9	114,488	1,716	,085
	Gruplar içi	19815,714	297	66,720		
	toplam	20846,104	306			
Görsel	Gruplar arası	637,401	9	70,822	1,847	,060
	Gruplar içi	11388,670	297	38,346		
	toplam	12026,072	306			
İşitsel	Gruplar arası	1834,005	9	203,778	3,288	,001
	Gruplar içi	18409,669	297	61,985		
	toplam	20243,674	306			

Bölüm açısından işitsel öğrenme biçimi lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3: Çoklu Karşılaştırma Testi (Post Hoc Tests)

		Mean		
Bölüm	Bölüm	Difference	ss	p
1,00	2,00	-7,25926	2,12356	,237
	3,00	-,94676	2,05738	1,000
	4,00	-,35301	2,05738	1,000
	5,00	-,32378	2,07251	1,000
	6,00	1,19235	2,07251	1,000
	7,00	-,42055	2,07251	1,000
	8,00	-2,29259	2,08853	,999
	9,00	1,19529	2,04306	1,000
	10,00	-4,25926	2,05738	,890
2,00	1,00	7,25926	2,12356	,237
	3,00	6,31250	2,03735	,387
	4,00	6,90625	2,03735	,249
	5,00	6,93548	2,05263	,254
	6,00	8,45161	2,05263	,054
	7,00	6,83871	2,05263	,274
	8,00	4,96667	2,06880	,762
	9,00	8,45455*	2,02290	,046
	10,00	3,00000	2,03735	,988

Bölüm açısından işitsel öğrenme biçemi müzik öğretmen adayları ile fen bilgisi öğretmen adayları arasında müzik öğretmen adayları lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Her birey farklı yollarla öğrenir ve yeteneğine göre uygun, doğal bir öğrenme biçemlerine sahiptir. Bu biçemler bireyin bilgiye en kısa ve en etkin şekilde ulaşmasını sağlar. Öğretmen adaylarının öğrenme biçemleri açısından nasıl bir dağılım gösterdikleri incelenmiş ve öğretmen adaylarının farklı öğrenme biçemlerine sahip oldukları görülmüştür.

Öğretmenin derste kullanacağı öğretim yöntemini belirlemesinde, öğrencilerin bireysel farklılıklarının ve öğrenme biçeminin dikkate alınması, hedefe ulaşmada büyük önem arz eder. Öğretmen adaylarının öğrenme biçemlerini mesleki yaşantılarında kullanabilecekleri düşünüldüğünde, Fakülte'deki derslerde bu konuyla ilgili izlenmesi gereken çeşitli yollar öğrencilere verilmelidir.

Öğretmen adaylarının öğrenme biçemlerinin farklılaştığı yönündeki araştırma bulgusu, alanyazındaki birçok araştırma bulguları ile desteklenmektedir. Bu bulgu literatürdeki bazı çalışmalar: Aşkar ve Akkoyunlu (1993), Akkoyunlu, B. (1995), Kılıç (2002), Fowler (2002), Kılıç ve Karadeniz (2004); Hasırcı (2006).

Akkoyunlu, B.'ye (1995) göre öğrenme biçeminden elde edilen bilgiler eğitimcilerle yetişkinlerin eğitimi için düzenlenecek öğrenme-öğretme ortamlarının da nasıl bir yöntem geliştirileceği konusunda yardımcı olabilir. Benzer şekilde Kılıç (2002) yapmış olduğu çalışmada baskın öğrenme biçemi ile öğrenci tarafından tercih edileceği varsayılan öğrenme etkinlikleri arasında determinist nitelikli neden-sonuç ilişkisi olduğunu söylemektedir. Bu ilişkinin daha esnek bir bağlamda algılanmasında yarar görülmektedir. Bu konuda yapılan bir diğer çalışma öğretmen adaylarını yetiştiren kurumlarda çalışan öğretim elemanlarının, verdiği derslerde öğrencilerin öğrenme stillerini dikkate almaları için ışık tutabilir. Böylelikle, öğretmen adaylarının, öğrenimleri süresince, hem kolay öğrenmelerine hem de öğrenmeye ve derslere karşı olumlu tutumlar geliştirmesine yardımcı olunabilir (Hasırcı 2006).

Bu sonuca göre, bir sınıf ortamında sadece bir öğrenme biçemine sahip bireyler değil, farklı öğrenme biçemlerine sahip bireyler bulunmaktadır. Etkin bir öğretim ve öğrenme için öğretmenlerin ve öğrencilerin kendi öğrenme biçemlerinin farkında olması gerekmektedir. Nasıl öğreniyorsak öyle öğretmeye eğilimli olduğumuz için özellikle öğretmenlerin nasıl öğrendiklerini bilmeleri önemlidir. Öğretmenlerin kendi öğrenme biçemlerinin yanı sıra öğrencilerinin de nasıl öğrendiklerini bilmeleri önemlidir.

Bununla birlikte öğretmenlerin nasıl öğrettiklerini düşünmeleri gerekir. Öğretmenler genellikle nasıl öğreniyorlarsa öğrencilerine de öyle öğretme eğilimindedirler. Ancak öğretmenlerin kendi öğrenme biçemine göre öğrettikleri tüm öğrencilerin öğrenme biçemine uygun olmayabilir. Bu yüzden öğretmenlerin öğrencilerinin nasıl öğrendikleri üzerinde odaklanmaları ve buna göre öğretim etkinlikleri düzenlemeleri gerekir.

Öğrenme biçemlerini öğrenme ortamında kullanmanın anlamı, aynı şeyi öğretmek için öğretmenin çok farklı yollarla hazırlanması gerektiği değildir. Önemli olan öğrencilere en iyi şekilde öğrenebilmeleri için fırsat vermektir. Her öğrenci için ayrı bir öğretim tasarımı uygulamak mümkün olmayacağından içinde farklı öğrenme stillerine sahip zenginleştirilmiş öğretim ortamları yaratılmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKKOYUNLU, B. (1995). Bilgi Teknolojilerinin Okullarda Kullanımı ve Öğretmenlerin Rolü. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11, s. 105-109.
- AÇIKGÖZ, K. (1996). Etkili öğrenme ve öğretme. İzmir: Kan yılmaz Matbaası.
- AŞKAR, P. & Akkoyunlu, B. (1993). Kolb öğrenme stili envanteri. Eğitim ve Bilim, (87), 37-47.
- EKİCİ, G. (2001). Öğrenme stiline dayalı biyoloji öğretiminin analizi. Yayımlanmamış doktora tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ERDEN, M. & Altun, S. (2006). Öğrenme Stilleri. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- ERGÜR, O. E. (1998). Hacettepe Üniversitesi dört yıllık lisans programlarındaki öğrenci ve öğretim üyelerinin öğrenme stillerinin karşılaştırılması. Yayımlanmamış doktora tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- HASIRCI, Ö. K. (2006). Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğrenme Stilleri: Çukurova Üniversitesi Örneği. Journal of Theory and Practice in Education. 2(1): 15-25.
- HEINICH, R., Molenda, M., Russel, J. D. & Smaldino, S. E. (1996). Instructional media and technologies for learning. Fifth edition. NJ: Printice-Hall, Inc.
- FOWLER, P. (2002). Learning styles of radiographers. The College of Radiographers, 8:3-11.
- KILIÇ, E. (2002). Baskın öğrenme stiline öğrenme etkileri tercihi ve akademik başarıya etkisi. Eğitim Bilimleri ve Uygulama, 1(1), s. 1-15.
- KILIÇ, E. & Karadeniz, Ş. (2004). Cinsiyet ve Öğrenme Stiline Gezinme Stratejisi ve Başarıya Etkisi. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 24(3): 129-146.
- WONG, L. (1997). Essential study skills. Second edition. Houghton Mifflin Company, 91-92.
- ŞİMŞEK, N. (2002). Big16 Learning Modality Inventory. Ankara University Faculty of Educational Sciences Department of Computer Education & Instructional Technologies. Eğitim Bilimleri ve Uygulama 1, (1), 33-47.
- WILD, K. P. (1998). Lernstrategien und Lernstile. In D. H. Rost (Hrsg.), Handwörterbuch Pädagogische Psychologie. Weinheim: PVU, 309-312.
- MILLER, P. (1993). Theorien der Entwicklungspsychologie. Heidelberg: Spektrum.